

Cizinci na pražském trhu práce

10/2018

Ing. Jiří Mejstřík

Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy / Sekce strategií a politik

IPR
PRAHA

Cizinci na pražském trhu práce

10/2018

Institut plánování a rozvoje
hlavního města Prahy
Sekce strategií a politik

© Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2018

Všechna práva vyhrazena

Elektronická verze dokumentu je dostupná na

www.iprpraha.cz/ssp/analzy/

Obsah

Úvod.....	4
Metodologická poznámka	4
1 – Cizinci a jejich ekonomická aktivita (v ČR a hl. m. Praze).....	6
2 – Základní charakteristiky zaměstnaných cizinců v Praze	8
Skladba zaměstnaných cizinců podle typu evidence.....	8
Skladba zaměstnaných cizinců podle pohlaví	9
Skladba zaměstnaných cizinců podle státní příslušnosti	13
Skladba zaměstnaných cizinců podle odvětví činnosti	15
Shnutí.....	18
Příloha.....	20

Úvod

Pohyb lidí za prací je v moderní historii (zhruba posledních 300 let) nejvýraznějším stálým (!) důvodem globální migrace lidí. A to nejen v měřítku jednoho města, regionu nebo státu, ale i v měřítku přeshraničním, kontinentálním i mezikontinentálním. V současné době je pak pohyb za prací mimořádně závažným tématem, v němž právě Evropa sehrává zásadní roli. Zatímco před jedním/dvěma stoletími byl evropský kontinent rozhodujícím zdrojem obyvatel (a tedy i pracovní síly) pro zalidňování celých světadílů – Amerika, Austrálie, několik posledních desetiletí se naopak evropské země, zejména v jeho jižní a západní části, staly cílem obrovského přílivu osob, z velké části se snahou uplatnit svou pracovní sílu na jejich území.

Typickým znakem přesunu osob v minulosti byla jejich stabilizace v novém místě života (i když mohlo docházet k dalšímu pohybu v rámci nového teritoria – např. postupné obsazování západu USA), ale zejména to, že šlo skutečně v rozhodující míře o „ekonomické“ důvody tohoto pohybu. */ Zásadně novým faktorem současného globálního, mimořádně silného pohybu osob je promíchání ekonomických a politických příčin, kdy pro nebývale velké množství osob je tato migrace životní existenční nutností. Přes všechny nejasnosti v identifikaci důvodů migrace se jeví, že tzv. ekonomická migrace tvoří větší část osob „na cestě“. Předmětem této stručné analýzy však není rozbor politických či sociálně politických příčin pohybu osob mezi jednotlivými zeměmi či geopolitickými regiony včetně konsekvencí etnických, kulturních, náboženských, vojenských apod.

Obsahem následujícího rozboru je základní přehled o vlivu zahraničních osob jako zdroje pro trh práce v České republice, resp. konkrétně na území hl. m. Prahy. K tomu je třeba poznamenat, ve vztahu na přechodný text, týkající se současného globálního pohybu osob, že ČR není typickým příkladem současného trendu ekonomické migrace, jehož znaky je rozsah, rychlost, nové a silné politické aspekty a razantnost celého procesu. Hromadný pohyb se nyní týká ve velké míře i zemí, jejíž obyvatelé směřovali do Evropy v podstatně menších počtech**/ a kteří jsou nositeli pro evropský kontinent nových existenčních aspektů a odlišností (Asie, Afrika). To vede postupně v řadě zemí v Evropě (ale i mimo ni) k obtížně kontrolovatelné situaci, která přináší některé zcela nečekané, ale o to více obtížně řešitelné problémy, jejíž ekonomické dopady mají (zatím - dlouhodobě?) významně nepříznivý charakter.

*/ V uvedeném období docházelo i k početně mimořádným přesunům obyvatel z důvodů politických (exodus válečných běženců, vysídlení, apod.), zde však máme na mysli permanentní proces pohybu, vynucený převážně ekonomickými motivy.

**/ Výjimkou může být např. větší pohyb obyvatel býv. kolonií do centrálních koloniálních zemí.

Pokud jde o Českou republiku, dosavadní průběh pohybu cizinců do (hl. m. Prahy) za prací je v podstatě úspěšně sledován a regulován. Hlavní zdrojová teritoria jsou jasně identifikovatelná. Přesto, jak dále uvádí analytické údaje, se počty cizinců působících na zdejším (pražském) trhu práce stále zvyšují. A to i proto, že se škála zemí, odkud přicházejí, rozšiřuje a zvyšují se i počty migrujících osob ze zemí, které dříve byly jen zanedbatelným zdrojem a které reprezentují teritoria zmíněná v předchozím textu jako země s odlišným charakterem života. Cizinci se tak stali v České republice významnou zdrojovou položkou celostátní/regionální zaměstnanosti a nesporně zřetelně ovlivňují výkonnost ekonomiky.

Metodologická poznámka

Údaje o většině pracujících cizinců byly v uplynulých cca 5 – 7 letech v podstatě zcela nedostupné nebo jen v minimálním rozsahu veřejně publikované a i v současnosti jsou k dispozici jen v omezeném rozsahu a omezené identifikaci některých charakteristik. To se týká zejména tzv. cizinců zaměstnanců, které jsou sledovány úřady práce. Přesto se pro tuto analýzu podařilo (i příznivé spolupráci a podkladům Ministerstva práce a sociálních věcí i Živnostenského odboru Magistrátu hl. m. Prahy) shromáždit údaje, které dostatečně ilustrují jak základní vývojové tendence, tak i vybrané aspekty zahraničních osob působících na pražském trhu práce a v základních hodnotách a charakteristikách je porovnat se situací v celé České republice. Jde o určitou kompilaci několika zdrojů a rozsáhlý soubor vlastních propočtů. (Velká část výstupů je založena na zpracování hromadných dat, získaných formou výběru strukturovaných dat z databáze MPSV /se souhlasem MPSV/ od pověřeného správce databáze – OKsystém a.s., a to při respektování plné ochrany individuálních údajů).

Protože časová stabilita zaměstnávání cizinců je velmi různorodá (povolení k zaměstnání se odlišují od zdrojového geo-politického teritoria a mohou být krátkodobá, to znamená např. půlroční, roční a dlouhodobá resp. bez stanovení časové hranice a mohou na sebe navazovat či být přerušeny). Proto jsou počty v průběhu roku proměnlivé a údaje k jednotlivým termínům zjišťování se mohou lišit a při započítání opakované registrace jsou některé údaje ze souboru OKsystém v součtu vyšší. Toto rozmezí – max. 10 % - však neovlivňuje vypovídací úroveň celého souboru dat, neboť případné individuální charakteristiky jsou přiřazovány ke stejné sumární základně. (V případě Prahy pomíjíme formu každodenní nebo zcela krátkodobé dojíždky cizinců.)

Ekonomická aktivita cizinců je navíc sledována ve dvou základních položkách:

- Cizinci evidovaní na úřadech práce - tj. zaměstnanci a podnikatelé (statisticky sledování souhrnně MPSV ČR)
/dále v textu: osoby nebo zaměstnaní evidovaní na ÚP; evidence ÚP/
- Cizinci s platným živnostenským oprávněním (statisticky sledování souhrnně MPO ČR)
/dále v textu: osoby s ŽO – živnostníci/

Tato situace představuje nutnost sumarizovat tyto počty. Přitom (bohužel) ne vždy se evidence stýkají ve stejném souboru individuálních charakteristik, což ovlivňuje některá dílčí specifická vyhodnocení.

Pro zjednodušení nejsou v případě zaměstnanců rozlišovány jednotlivé druhy pracovních povolení, příp. jsou jen uvedeny vybrané údaje v členění podle základních zdrojových teritorií (EU resp. non EU). Podrobnější informace o jednotlivých typech pracovních povolení stanovených legislativou jsou uvedeny v Příloze této analýzy.

1 Cizinci a jejich ekonomická aktivita (v ČR a hl. m. Praze)

▪ Vývoj celkového počtu cizích státních příslušníků

Důvody pobytu cizinců na území cizího státu mohou být velmi rozdílné. V případě České republiky, např. vedle studia nebo pobytu rodinných příslušníků, jednoznačně převládá důvod zaměstnání. Atraktivita pražského trhu práce pak znamená, že hlavní město Praha je dominantním regionem s mimořádnou koncentrací zaměstnaných cizinců. Počet zaměstnaných cizinců závisí prioritně na počtu všech pobývajících osob s cizí státní příslušností.

TABULKA / 01

VÝVOJ POČTU CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČR A PRAHY (TRVALÉ POBYTY A DLOUHODOBÉ POBYTY NAD 90 DNŮ), 2004 - 2017

Rok	Počet cizinců celkem		Podíl Praha/ČR	Rok 2004=100	
	ČR	Praha		ČR	Praha
2004	254 294	77 922	30,6	100	100
2006	321 456	103 482	32,2	126,4	132,8
2008	437 565	141 841	32,4	172,1	182,0
2010	424 291	148 447	35,0	166,9	190,5
2011	434 153	160 783	37,0	170,7	206,3
2012	435 946	162 715	37,3	171,4	208,8
2014	449 367	166 332	37,0	176,7	213,5
2016	493 441	184 264	37,3	194,0	236,5
2017	524 142	195 068	37,2	206,1	250,3

Bez cizinců s platným azylem na území ČR.

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie

V roce 2017 překročil počet cizinců s pobytem na území České republiky půl milionu (tzn. zhruba 5 % obyvatel). V případě Prahy v roce 2017 počet cizinců atakoval hranici 200 tisíc osob a jejich podíl na bydlícím obyvatelstvu již činí více než 16 %! Znamená to, že v průměru se zvýšil počet zahraničních osob ročně o 10 tisíc osob (a v podstatě zcela pokrýval absolutní přírůstek obyvatel města). Nárůst byl v průběhu posledního desetiletí v Praze zřetelně progresivnější než v celé ČR a hlavní město se podílí na celostátním objemu zahraničních osob již více než 1/3 (se stabilitou kolem 37 %).

▪ Vývoj počtu zaměstnaných cizinců

Do počtu ekonomicky aktivních cizinců zjišťovaného k určitému datu jsou započteny i osoby s kratším pracovním úvazkem, než který je zařazuje do souboru pobývajících cizinců, který je součástí údajů ve veřejné databázi ČSÚ. Členitost forem pracovního povolení je proto hlavním důvodem, proč počty zaměstnaných se přibližují uváděnému počtu cizinců s dlouhodobým (nad 90 dnů) nebo trvalým pobytem na území ČR. Tato skutečnost částečně zakrývá vysoký podíl ekonomicky neaktivních osob - cizích státních příslušníků (rodinní příslušníci, studenti apod.), který je příznačný právě pro populační situaci na území hlavního města Prahy.

ZAMĚSTNANÍ CIZINCI K 31. 12. CELKEM - ÚZEMNÍ SROVNÁNÍ A PODÍL PRAHY NA ČR

	2004	2006	2008	2010	2011	2014*	2016*	2017*
Česká republika	173 203	250 797	361 709	306 350	310 921	344 568	468 517	508 228
Hlavní město Praha	56 355	80 395	114 784	100 537	110 555	125 057	150 875	185 839
Podíl Prahy na ČR v %	32,5	32,1	31,7	32,8	35,6	36,3	32,2	36,6

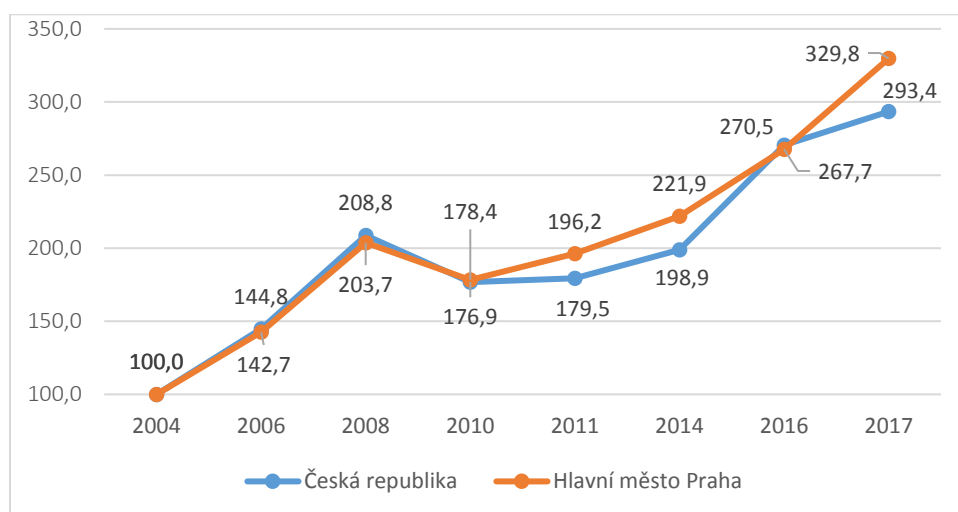
* / kvalifikovaný odhad počtu evidovaných na ÚP za ČR celkem - změny informačních systémů v průběhu let 2012 – 2016 (rok 2014 a 2016 - ČSÚ, rok 2017 – IPR Praha)

Zdroj: MPO, ČSÚ, MPSV (ÚP hl. m. Prahy), vlastní propočty IPR Praha

Pro vývoj na území celé České republiky je příznačný nepravidelný průběh, ve kterém se více odráží případné ekonomické či politické (vnitrostátní i zahraniční) změny. Údaje jsou však ovlivněny i některými metodologickými změnami v průběhu sledovaného období. V případě Prahy byl vývoj rovnoměrnější, i když i zde je patrný dopad ekonomické krize kolem roku 2010. Na konci roku 2017 překročil počet zaměstnaných cizinců na území České republiky půl milionu, což představuje 9,5 % (dle Výběrového šetření pracovních sil ČSÚ i statistiky Národních účtů) celkového počtu zaměstnaných.

V Praze se počet pracovně aktivních cizinců postupně přibližuje 200 tisícům osob. Při srovnání s údaji o celkové zaměstnanosti v rámci Národních účtů **překračuje podíl zaměstnaných cizinců 20 % na celkovém objemu pražské zaměstnanosti.** (Dle některých dalších statistických údajů je pak podíl ještě vyšší!) **Znamená to, že nejméně každý pátý aktivní pracovník působící na pražském trhu práce je cizinec, zatímco v průměru ČR je to „pouze“ každý desátý!** Vysoká intenzita zapojení pracovního cizinců v Praze je pak zřetelná z toho, že podíl všech zaměstnaných v Praze představuje cca 17 % celorepublikové zaměstnanosti, ale podíl zaměstnaných cizinců na pražském trhu práce je více než jeho dvojnásobkem a **každý třetí zaměstnaný cizinec v České republice je evidován s pražským pracovištěm** (cca 35 %).

GRAF / 01

VÝVOJ POČTU ZAMĚSTNANÝCH CIZINCŮ V ČR A V PRAZE, ROK 2004 = 100

Zdroj: MPO, ČSÚ, MPSV (ÚP hl. m. Prahy), vlastní propočty IPR Praha

Za necelých 15 let se počet zaměstnaných cizinců zvýšil na trojnásobek. Platí to o Praze i průměru ostatních krajů ČR. (Naznačená rozdílná tendence vývoje v roce 2017 musí být potvrzena definitivními údaji.) Atraktivita tuzemského trhu práce pro cizince, po odeznění globálních ekonomických problémů, které omezily možnost přijímání nových pracovních sil ze zahraničí, je trvale vysoká jak svým absolutním objemem, ale i svou odvětvově a profesně členitou strukturou poptávky. Je tedy určitým paradoxem, že velmi intenzivní (někdy až agresivní) celonárodní diskuze o migraci, často

s negativním hodnocením tohoto procesu i v části „ekonomické migrace“, se neodráží v národohospodářské realitě. Význam cizinců pro bilanci pracovního trhu názorně ukazuje následující tabulka.

TABULKA / 03

VÝVOJ CELKOVÉ ZAMĚSTNANOSTI (NÁRODNÍ ÚČTY) V LETECH 2010 – 2016

	2010	2016	Rozdíl 2016/2010
Česká republika	5 057 241	5 248 547	191 306
Praha	912 250	904 696	-7 554

Zdroj: Národní účty ČSÚ, vlastní propočty IPR Praha

Nárůst 160 tisíc pracovníků - cizinců v letech 2010 – 2016 (viz tab. 3) na celostátním trhu práce znamená, že většinu pokrytí zvýšení celkové zaměstnanosti zajistili cizinci, neboť zbývající část zvýšení není kryta absolutním růstem tuzemských zdrojů, ale poklesem nezaměstnanosti. V Praze je trend nezbytnosti zapojení cizinců ještě výraznější. Přes pokles počtu nezaměstnaných v uvedeném období o cca 13 tis. osob, nepostačují místní zdroje (vč. průběžného, početně významného, posilování z vnitrostátních zdrojů – stěhování za prací z jiných regionů, stabilizace po ukončení studia, apod.) k pokrytí nabídky pracovních příležitostí. I přes významné kladné saldo vnitrostátního přistěhování ve srovnání s vystěhováním z Prahy tento přírůstek stěhování nepostačuje ani k udržení pokrytí pracovních míst tuzemskými zdroji. Proto zvýšení počtu zaměstnaných cizinců o cca 85 tisíc v průběhu let 2011-2016 znamená, že z bilančního hlediska potřebu pracovní síly na pražském trhu práce zajišťují v rozhodující míře tyto zahraniční zdroje!

2 Základní charakteristiky zaměstnaných cizinců v Praze

Nabídka pracovních příležitostí na trhu práce ovlivňuje sice složení příchozích zahraničních pracovníků, lze však konstatovat, že **Praha (ale i celá ČR jako globální pracovní trh) rozsahem nabídky pracovních míst a její členitostí v podstatě bez problémů absorbuje veškerou pracovní sílu ze zahraniční, poptávající zaměstnání.**

• Skladba zaměstnaných cizinců podle typu evidence

Údaje o zaměstnanosti cizinců na územní ČR vycházejí z informací:

- **Ministerstva práce a sociálních věcí ČR (MPSV)**, která obsahuje data z evidence úřadů práce o vydaných platných povolení k zaměstnání, vydaných zaměstnaneckých karet, zelených karet a modrých karet cizincům a počtu informací o nástupu do zaměstnání občanů EU/EHP a Švýcarska a cizinců z tzv. třetích zemí, kteří nepotřebují k výkonu práce povolení k zaměstnání, zaměstnaneckou, zelenou nebo modrou kartu. Patří sem cizí státní příslušníci v postavení zaměstnanců a cizí státní příslušníci v postavení registrovaných podnikatelů.
/dále v textu: osoby nebo zaměstnání evidované na ÚP; evidence ÚP/
- **Ministerstva průmyslu a obchodu ČR (MPO)** o cizincích s živnostenským oprávněním (ŽO).
/dále v textu: osoby s ŽO – živnostníci/

(Podrobněji viz Příloha)

Údaje za jednotlivé evidence nejsou v plném rozsahu v čase srovnatelné a jsou ovlivněny některými metodologickými změnami. To platí především o evidenci MPSV, kde zcela absentují i některé sumární údaje v období 2012-2017, resp. za některé roky existují jen odborné odhady. Přesto lze základní vývojové trendy kompilací údajů z obou uvedených zdrojů, příp. dalších, sestavit. Mimo to reálný charakter výkonu práce se může v některých individuálních případech „prolínat“ – například tzv. Švarc systém.

VÝVOJ POČTU ZAMĚSTNANÝCH CIZINCŮ V ČR PODLE DRUHU EVIDENCE (TIS. OSOB)

Evidence	2001	2007	2011	2016
MPSV – evidovaní na úřadech práce	103,7	240,2	217,9	382,9
MPO – s živnostenským oprávněním	64,0	68,8	93,0	85,6
Celkem	167,7	309,0	310,9	468,5

Zdroj: MPSV (Úřady práce) a MPO

Zatímco počet zaměstnanců resp. pracovníků evidovaných na úřadech práce v celé ČR se zvýšil od roku 2001 do roku 2016 téměř o 300 tisíc osob (v roce 2017 podle odhadů tuto hranici již překročil), tj. na čtyřnásobek, počet osob s platným živnostenským oprávněním registrovaných na MPO absolutně doznal jen malého zvýšení. V roce 2001 činil podíl ŽO na celkové zaměstnanosti sice téměř 40 %, ale snížil se na současných necelých 20 %.

Na území Prahy byl vývoj v první polovině hodnoceného období mírně odlišný, ale podíly ŽO na počátku i konci sledovaného období jsou obdobné průměru ČR. V posledním pětiletí se počet cizinců-živnostníků sice absolutně (minimálně) zvyšoval, tempo růstu ale nedosahuje tempa počtu evidovaných na úřadech práce. Podíl živnostenských oprávnění v r. 2017 se již (propočty IPR) výrazně snížil pod 20 %.

VÝVOJ POČTU ZAMĚSTNANÝCH CIZINCŮ V HL. M. PRAZE PODLE DRUHU EVIDENCE (TIS. OSOB)

Evidence	2001	2007	2011	2016	2017
MPSV – evidovaní na úřadech práce	31,7	76,5	82,1	119,8	153,2
MPO – s živnostenským oprávněním	23,4	18,9	28,4	31,1	32,6
Celkem	55,1	95,4	110,6	150,9	185,8

Zdroj: MPSV (Úřady práce) a MPO; vlastní propočty IPR Praha

Index růstu za období 2001-2017 v případě ŽO činí v Praze 1,4; avšak u registrací na ÚP dosahuje tento index hodnoty téměř čtyřnásobné – 4,8. Podíl platných ŽO pro území Prahy se na celostátním objemu nezměnil - v letech 2001 i 2016 dosahuje necelých 37 %.

- Skladba zaměstnaných cizinců podle pohlaví**

Poptávka zaměstnavatelů na trhu práce formuje skladbu zaměstnaných i podle pohlaví. V průběhu postupného zvyšování zaměstnávání cizinců můžeme pozorovat nejen absolutní změny, ale i změny ve struktuře podle tohoto hlediska. Týká se to nejen hodnocení celého souboru zaměstnaných cizinců – viz Tab. 7, ale i podrobnějším genderovým rozboru podle druhu evidence – Tab. 8. Tyto údaje nejsou dlouhodobě publikovány v územním třídění. Tendence však jednoznačně vyplývá i z údajů za celou Českou republiku.

VÝVOJ POČTU ZAMĚSTNANÝCH CIZINCŮ V ČR PODLE POHLAVÍ (TIS. OSOB)

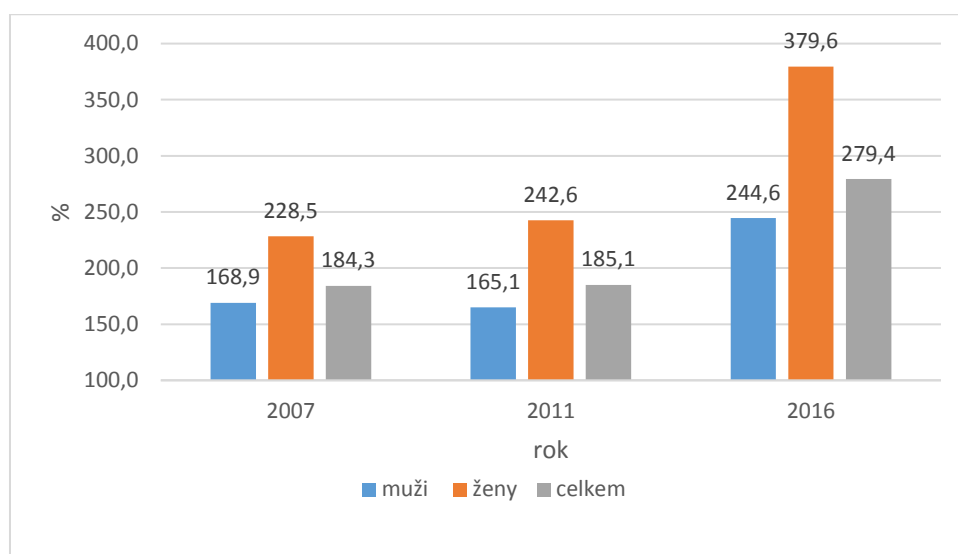
	2001	2007	2011	2016	Podíl skupin v %	
					2001	2016
Muži	124,5	210,3	205,6	304,5	74,2	65,0
Ženy	43,2	98,7	104,8	164,0	25,8	35,0
Celkem	167,7	309,0	310,4	468,5	100,0	100,0

Zdroj: ČSÚ (dle údajů MPSV a MPO)

Přírůstek mužské zahraniční pracovní síly byl v absolutním vyjádření vyšší než u ženské složky. Vývoj situace na celostátním trhu práce, spojený se zvyšující se a trvalou poptávkou po ženské pracovní síle, však znamenal, že z původní 1/4 se podíl žen-cizinek na celkové zaměstnanosti cizinců v České republice zvýšil na více než 1/3 (35 %). Z celkového přírůstku 300 tisíc zaměstnaných osob jiné státní příslušnosti (než ČR) za uplynulých 15 let představovaly ženy 120 tisíc pracovních sil, tj. rovných 40 %. Vlivy odlišného trendu lze nalézt i v dostupnosti zdrojů na příslušném zahraničním trhu práce a populačních množnostech té které země, ale také i ekonomické aktivitě tuzemské ženské populační složky. Zatímco v roce 2001 tvořily cizinky pouhých 2 % celkové ženské zaměstnanosti (dle Výběrového šetření pracovních sil ČSÚ), v roce 2016 to bylo již více než 7 %. Bližší územní rozbor by podle našeho názoru ilustroval regionální genderové odlišnosti, které generuje struktura lokálního trhu práce. Následující graf tento trend potvrzuje.

GRAF / 02

VÝVOJ ŽENSKÉ A MUŽSKÉ SLOŽKY ZAMĚSTNANÝCH CIZINCŮ V ČR, ROK 2001 = 100 %

Zdroj: ČSÚ (dle údajů MPSV a MPO), vlastní propočty IPR Praha

Výraznější tempo růstu ženské složky je patrné u prvního i posledního pětiletí časové řady. O stagnaci podílu můžeme hovořit v období kolem roku 2010, spojeném v celostátním měřítku s krizovým ekonomickým vývojem, který se projevil na trhu práce zejména v mimopražských regionech. V roce 2016 překročilo tempo zvýšení počtu zaměstnaných žen-cizinek o rovných 100 p. b. celkový průměrný nárůst zahraniční zaměstnanosti (proti mužské složce o více než 130 p. b.) a ženská složka dosahuje v současnosti čtyřnásobku výchozího počtu roku 2001.

TABULKA / 02

VÝVOJ POČTU ZAMĚSTNANÝCH CIZINCŮ V ČR PODLE POHLAVÍ A DRUHU EVIDENCE (TIS. OSOB)

Evidence	2001		2007		2011		2016	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
MPSV – evidence ÚP	76,9	26,8	161,4	78,8	141,4	76,5	245,6	137,3
MPO - platné ŽO	47,6	16,4	48,9	19,9	64,2	28,3	58,9	26,7
Celkem	124,5	43,2	210,3	98,7	205,6	104,8	304,5	164,0

Zdroj: ČSÚ (dle údajů MPSV a MPO)

Zajímavý je i vývoj jednotlivých skupin (podle pohlaví) z hlediska evidence pracujících osob, který (surčitým zjednodušením) rozděluje pracovníky na zaměstnané a osoby podnikající (živnostníky). Velký rozdíl je patrný zejména

u evidence MPSV (úřadů práce). Zatímco počet mužů-cizinců evidovaných na úřadech práce se zvýšil o něco více než 3 krát, v případě ženské zaměstnanosti se jejich počet zvýšil více než 5 krát.

Rovněž u pracovních sil vykonávajících činnost na základě živnostenského oprávnění byla progresa ženské složky větší. Důkazem je skutečnost, že v roce 2001 činil podíl žen-živnostnic asi jednu třetinu, na konci sledovaného období se již blíží jedné polovině. Bližší rozbor s velkou pravděpodobností by potvrdil příčiny růstu této složky v oblasti osobních služeb (komerčních i nekomerčních).

V informacích, které Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy získal od správce dat OKSystém, je možno nalézt řadu velmi zajímavých údajů právě u třídění zaměstnaných cizinců podle pohlaví za území hlavního města Prahy. Data se týkají pouze cizinců evidovaných na úřadech práce, nikoliv skupiny živnostníků. Tato druhá skupina, u které nejsou tato data k dispozici, však tvoří v současnosti pouze cca 15 % cizinecké zaměstnanosti.

TABULKA / 08

VÝVOJ POČTU ZAMĚSTNANÝCH CIZINCŮ EVIDOVANÝCH NA ÚP V HL. M. PRAZE PODLE POHLAVÍ (TIS. OSOB)

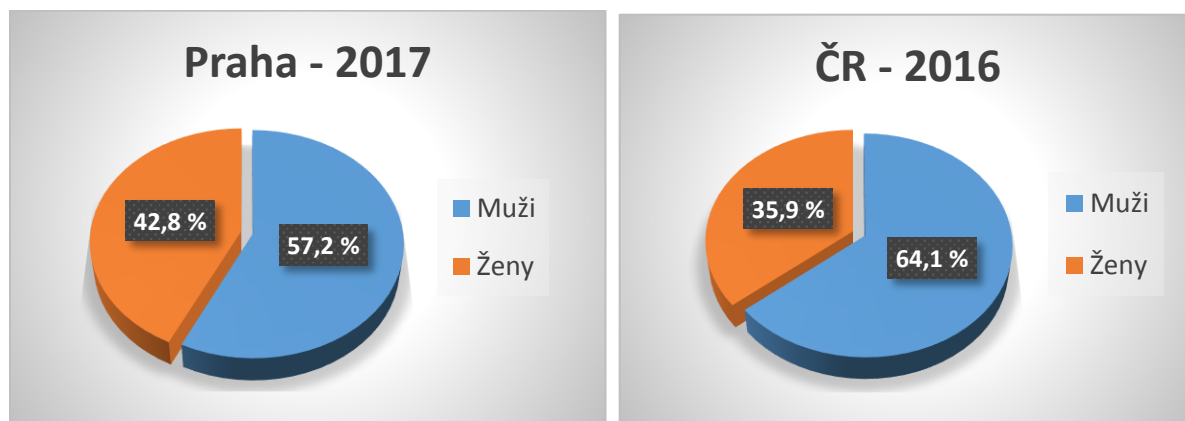
	2010	2017	Podíl 2010 v %	Podíl 2017 v %	Index 2017/2010
Muži	48,9	103,4	61,3	57,2	2,1
Ženy	30,8	77,3	38,7	42,8	2,5
Celkem	79,7	180,7	100,0	100,0	2,3

Zdroj: OKSystém (MPSV), vlastní propočty IPR Praha

Zatímco průměrný podíl zaměstnaných žen registrovaných na ÚP v celé ČR se v posledních letech v podstatě nezměnil, resp. zvýšil se jen o několik desetin procentního bodu, v případě Prahy byl vývoj výrazně odlišný. A to i za situace, kdy výchozí (rok 2010) úroveň podílu v Praze zřetelně překračovala celostátní průměr – o 3,5 p.b.

GRAF / 03

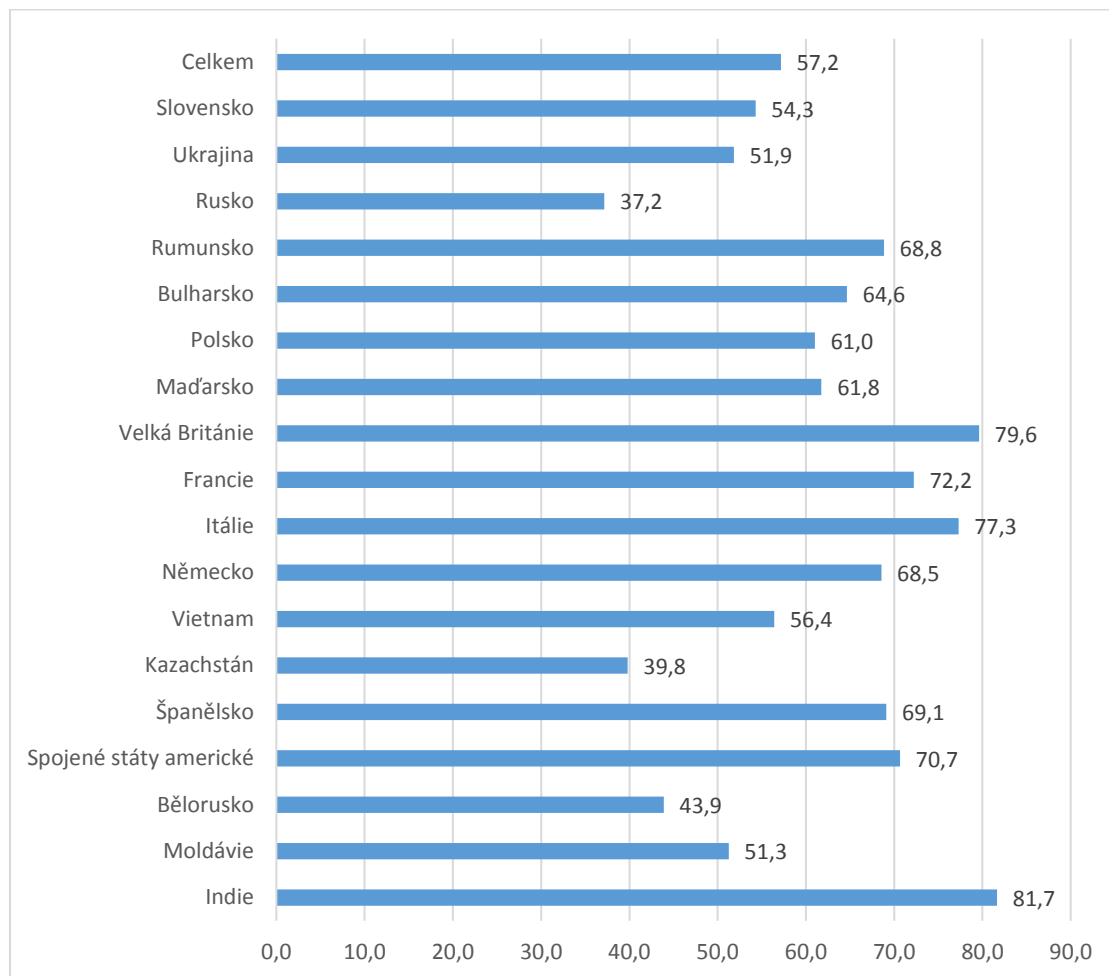
PODÍL MUŽŮ A ŽEN NA ZAMĚSTNANÝCH CIZINCÍCH EVIDOVANÝCH NA ÚP (V %)

Zdroj: ČSÚ, OKSystém (MPSV), vlastní propočty IPR Praha

Odlišnost zastoupení jednotlivých skupin (mužů a žen) je patrná i u jednotlivých států, odkud pracovní síly na pražský pracovní trh přicházejí. Některé výstupy ze souboru údajů OKSystém jsou výjimečně zajímavé a prezentují další - podrobnější pohled na problematiku pohybu (migrace) osob za prací. Do přehledu jsme zařadily země, které nejvýrazněji ovlivňují skladbu alokované pracovní síly na trhu práce v Praze v současné době.

PODÍL MUŽŮ ZE ZAMĚSTNANÝCH CIZINCŮ EVIDOVANÝCH NA ÚP V PRAZE – NEJPOČETNĚJŠÍ ZEMĚ V ROCE 2017 (V %)

Zdroj: OKSystém (MPSV), vlastní propočty IPR Praha

Uvedených 20 zemí reprezentuje 90 % zaměstnanců – cizinců na území hl. m. Prahy. Odlišnost v zastoupení mužů/žen je patrná a rozdíly mezi zeměmi markantní. Celopražskému průměru 57 % mužské složky se přibližuje země se suverénně největším počtem svých zaměstnaných občanů v Praze – Slovensko, i když i u tohoto státu se již projevuje tendence posledních let – snižování podílu mužů (viz Tab. 9). Pod průměrem se výrazněji umístila také Ukrajina a „mimo konkurenci“ také Rusko, jejíž mužští pracující občané v Praze představují pouze o něco více než jednu třetinu všech zaměstnaných ruských občanů. Tyto tři státy s nejpočetnějším zastoupením (tvoří téměř 2/3 všech cizinců evidovaných na ÚP) pak jednoznačně ovlivňují celkový průměr, neboť další skupina nejpočetněji zastoupených zemí naopak průměr překračuje. Do skupiny zemí s překročením průměru o cca 10 p. b. patří země býv. východního bloku – Rumunsko, Bulharsko. Čtveřici, která překračuje průměr i o více než 20 p. b., tvoří skupina západoevropských zemí – Velká Británie, Francie, Itálie a Německo. K nim je možno přiřadit i početně významnější Španělsko a Spojené státy americké. Lze odvodit, že občané z těchto zemí západní Evropy a USA se uplatňují v pracovních pozicích, které tradičně (a to i v případě české populace) zastávají ve větším zastoupení muži. Naopak na pracovních místech s nižší kvalifikací se uplatňují z cizinců ve větší míře ženy. I když důvodem mohou být některé sociální aj. důvody, je zřejmé, že vedle Ruska jsou výrazně pod průměrem státy vzniklé rozpadem býv. Sovětského svazu.

Pro informační úplnost a také jako ilustraci geografických rozdílů (ve vztahu na rozdíly sociální, kulturní aj.), uvádíme některé extrémy, které však na celkovou „genderovou bilanci“ nemají podstatný vliv. Vedle Indie (viz výše uvedený Graf 04) patří mezi skupinu s vysoce nadprůměrným podílem zaměstnaných mužů, patří země dálného i středních východu i severu Afriky (např. Tunís, Egypt, Pákistán, Sýrie, Alžírsko) – podíly se pohybují mezi 85 a 95 %. Na opačném

konci pořadí, tj. s velmi početným zastoupením žen a malým podílem mužů, nalezneme, mimo již uvedené Rusko a Kazachstán, „exotické“ země – Filipíny s cca 20 % mužů a s necelými 10 % Thajsko.

• Skladba zaměstnaných cizinců podle státní příslušnosti

Zaměstnanost žen cizinek, zejména v absolutním vyjádření, závisí na celkovém počtu přítomných cizinců příslušného státu na pražském trhu práce. Tato subkapitola navazující na přechozí obsahuje několik základních údajů o zastoupení jednotlivých zemí. V průběhu roku 2017 pracovali v Praze státní příslušníci z více než 180 různých zemí, a pražský trh práce se stává místem pro uplatnění pracovní síly - obyvatel stále většího států, často velmi exotických a dříve neobvyklých. V následující tabulce jsou uvedeny země, které byly zdrojem více než 1 tisíce osob pro pražský trh práce.

TABULKA / 09

POČET PRACUJÍCÍCH CIZINCŮ NA ÚZEMÍ PRAHY V ROCE 2017 A 2010 (STÁTY S NEJVĚTŠÍM POČTEM V ROCE 2017) A PODÍL JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ NA CELKOVÉM POČTU (V %)

Státní příslušnost	Rok 2017		Rok 2010		Index 2017/2010
	Počet pracujících	Podíl na celkovém počtu	Počet pracujících	Podíl na celkovém počtu	
Slovensko	69 363	33,6	39 137	37,7	1,8
Ukrajina	48 606	23,5	25 710	24,8	1,9
Rusko	10 013	4,8	2 724	2,6	3,7
Rumunsko	7 884	3,8	1 555	1,5	5,1
Bulharsko	7 253	3,5	2 285	2,2	3,2
Vietnam	5 895	2,9	6 018	5,8	1,0
Polsko	5 568	2,7	2 650	2,6	2,1
Velká Británie	4 057	2,0	2 317	2,2	1,8
Maďarsko	3 772	1,8	449	0,4	8,4
Francie	3 176	1,5	1 440	1,4	2,2
Itálie	3 072	1,5	1 002	1,0	3,1
Německo	2 775	1,3	1 657	1,6	1,7
Spojené státy americké	2 554	1,2	1 737	1,7	1,5
Kazachstán	2 056	1,0	421	0,4	4,9
Španělsko	1 758	0,9	449	0,4	3,9
Bělorusko	1 584	0,8	574	0,6	2,8
Moldavsko	1 491	0,7	1 404	1,4	1,1
Indie	1 286	0,6	505	0,5	2,5
Nizozemsko	1 209	0,6	486	0,5	2,5
Uzbekistán	1 137	0,6	806	0,8	1,4
Srbsko	1 119	0,5	442	0,4	2,5
Čína	1 005	0,5	706	0,7	1,4
ostatní země	19 906	9,6	9 265	8,9	2,1
Celkem cizinci	206 539	100,0	103 749	100,0	2,0

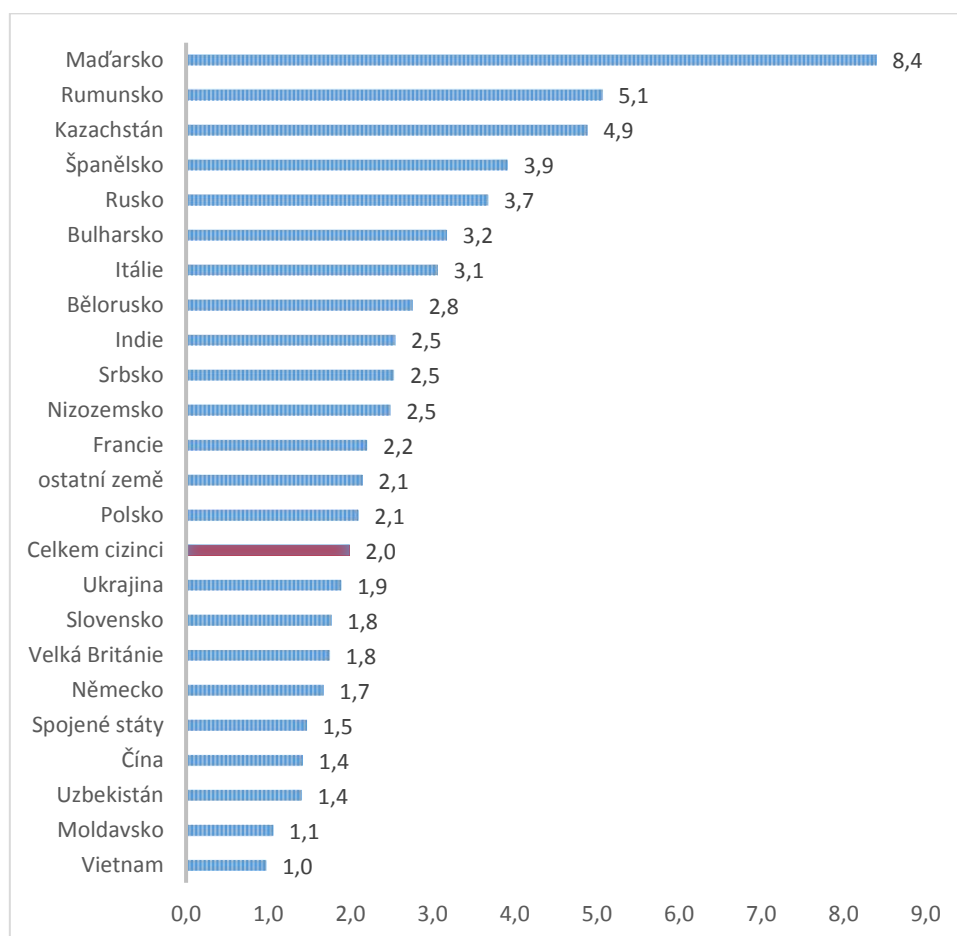
Zdroj: OKSystém (MPSV), MPO, vlastní propočty IPR Praha

Prvních 10 nejpočetněji zastoupených zemí překračuje 80 % všech zaměstnaných cizinců, což je více než 165 tisíc osob. První dvě země pořadí – Slovensko a Ukrajina jsou bez konkurence a tvoří v souhrnu cca 57 % všech zaměstnaných cizinců, z toho slovenští občané tvoří větší polovinu. Přestože v průběhu posledních let zejména podíl slovenských občanů celkem zřetelně poklesl, každý třetí zaměstnaný cizinec v Praze je ze Slovenska. Ze stagnace až propadu se dostaly zdroje pracovních sil z Ukrajiny a vzhledem k mimořádnému zvýšení v posledních 2 letech (především v poloze zaměstnanců) jejich počet překročil výrazně 40 tisíc a počet zaměstnaných osob se státní příslušností těchto dvou zemí se již blíží 120 tisícům. Na třetí místo rovněž po určité stagnaci v průběhu sledovaného období se dostalo Rusko a počet jejich občanů zaměstnaných v Praze se pohybuje kolem 10 tisíc a podíl se přiblížil 5 %. Početně velký nárůst zaznamenalo Rumunsko, Bulharsko i Polsko a Maďarsko, a promítá se to také do relativního vyjádření vývoje (viz následující graf). Naopak údaje MPSV i MPO v souhrnu uvádějí téměř úplnou stagnaci (dokonce minimální pokles) zaměstnaných občanů Vietnamu (bližší rozbor naznačuje, že jde o větší pokles držitelů živnostenského oprávnění na úkor zaměstnaneckých vztahů) i celkem minimální zvýšení zaměstnanosti občanů Číny v Praze. Zastoupení států Evropské unie tak stále výrazně překračuje souhrn za ostatní země světa.

Tempo růstu bylo v období 2010 - 2017 u jednotlivých států značně odlišné. Týká se to zemí všech kontinentů i geopolitických struktur. Přitom nelze vysledovat nějakou jednoznačnou tendenci, pokud jde o změny z hlediska politických či výhradně geografických směrů a struktur. Do následující grafu jsou zařazeny země s více než 1 tisícem zaměstnaných osob – státních příslušníků – v roce 2017.

GRAF / 05

INDEX VÝVOJE ZAMĚSTNANÝCH CIZINCŮ V PRAZE V LETECH 2010 – 2017 (NEJPOČETNĚJŠÍ ZEMĚ V ROCE 2017)

Zdroj: OKSystém (MPSV), MPO, vlastní propočty IPR Praha

Nejpočetnější státy – Slovensko a Ukrajina, vzhledem k jejich zásadnímu podílu na celém objemu zaměstnanosti cizinců, se (logicky) příliš neodchylují od celkového průměru. Přesto konečný výsledek ilustruje určitý pokles podílu především Slovenska, jak je zmíněn v předchozím textu.

Tendence růstu u některých zemí je mimořádná, možná překvapivá. Pražský trh práce „objevili“ občané Maďarska, Rumunska i Bulharska. Podle očekávání se tempo růstu zrychlilo (resp. tempo návratu) v případech státních příslušníků Ruska, nebývale vysoké zvýšení je patrné u Kazachstánu. Ve velké míře jde však o reakci na strukturu poptávky na pražském trhu práce, kdy zahraniční pracovní síla přichází již na konkrétní pracovní místo či do oboru, ve kterém se pohybuje i při případném prodlužování pracovního pobytu.

• Skladba zaměstnaných cizinců podle odvětví činnosti

Věcná/oborová struktura nabídky pracovní míst na pražském trhu práce, která odráží ve velké míře i vývoj celé lokální i celostátní ekonomiky, se promítla do různorodého vývoje počtu pracovníků v jednotlivých ekonomických činnostech. V některých případech zcela zřetelně. Současné zařazování významně rostoucího a v současnosti absolutně již velkého počtu pracovních sil ze zahraničí svědčí o nedostatku tuzemských zdrojů pracovních sil pro značnou část profesní struktury. Podíly cizinců v některých odvětvích jsou mimořádné, možno říci i z hlediska zajištění jejich provozu – existenční. (viz Graf 6)

TABULKA / 10

VÝVOJ POČTU ZAMĚSTNANÝCH CIZINCŮ (EVIDOVANÝCH NA ÚP) NA ÚZEMÍ PRAHY V LETECH 2010 – 2017 PODLE EKONOMICKÝCH ČINNOSTÍ

Ekonomická činnost podle CZ-NACE	2010	2014	2017	2017/2010
C E L K E M	79 722	96 286	153 239	192,2
Zemědělství, lesnictví a rybářství	315	2 119	4 875	1 547,6
Těžba a dobývání	284	282	312	109,9
Zpracovatelský průmysl	7 447	9 384	13 142	176,5
Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	144	198	350	243,1
Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	203	241	337	166,0
Stavebnictví	13 899	14 033	16 431	118,2
Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	15 555	16 254	23 368	150,2
Doprava a skladování	2 709	3 504	6 821	251,8
Ubytování, stravování a pohostinství	4 239	6 549	13 185	311,0
Informační a komunikační činnosti	6 521	7 236	12 824	196,7
Peněžnictví a pojišťovnictví	2 399	2 980	4 245	176,9
Činnosti v oblasti nemovitostí	5 402	3 254	4 143	76,7
Profesní, vědecké a technické činnosti	7 676	9 826	14 819	193,1
Administrativní a podpůrné činnosti	4 455	9 869	23 432	526,0
Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	335	445	523	156,1
Vzdělávání	2 668	3 905	4 671	175,1
Zdravotní a sociální péče	2 449	2 796	3 781	154,4
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	888	1 002	1 552	174,8
Ostatní činnosti	2 134	2 233	4 427	207,5

Zdroj: OKSystém, MPSV, vlastní propočty IPR Praha

Poznámky:

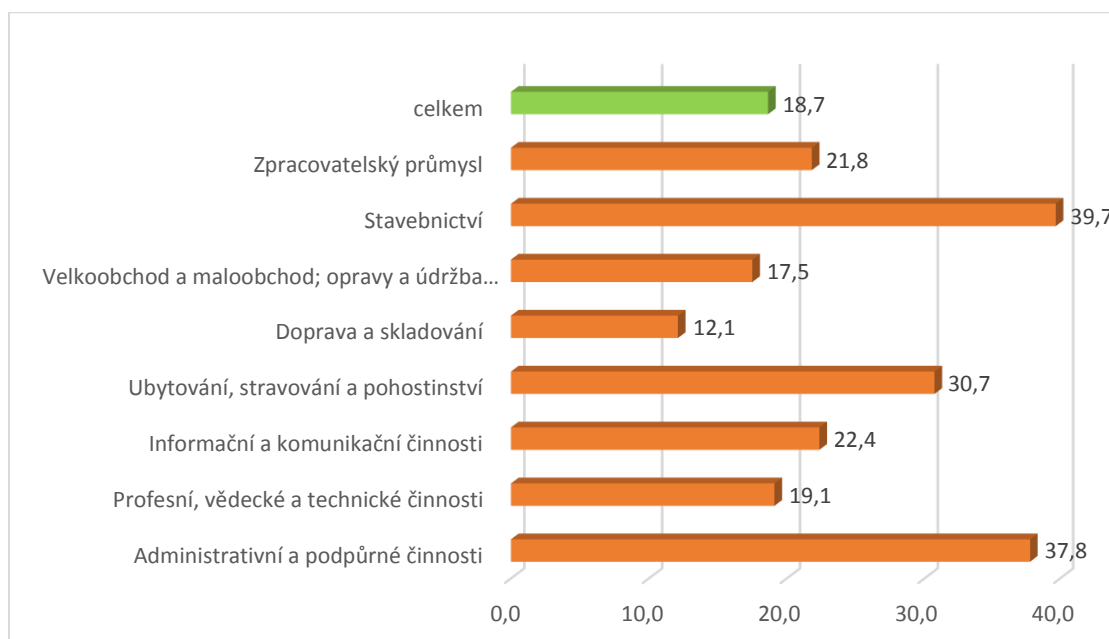
- Určitým problémem je někdy subjektivní přiřazování ekonomické činnosti pro statistické účely. V některých případech je uváděn kód označující konkrétní profesi, i když činnost zaměstnavatele je odlišná (bezpečnostní činnost v obchodní provozovně, úklidové práce v nemocnici, zahradník v hotelu, apod.), v jiných opačně je pro všechny zaměstnance jednotně uváděna hlavní činnost zaměstnavatelské firmy. V dalších případech se činnosti, dříve zajišťované externími specializovanými subjekty, nyní zabezpečují vlastními zaměstnanci. Takto je zčásti možno odůvodnit údaje o vývoji např. u odvětví Činnosti v oblasti nemovitostí. Pokud jde o skupinu odvětví Zemědělství, lesnictví a rybářství jsou údaje v rámci dostupných informací obtížně identifikovatelné.
- V tabulce jsou uvedeny údaje pouze za zaměstnance, bez cizinců držitelů živnostenského oprávnění, pro které je přiřazování ekonomických činností komplikovanější.

Vývoj většiny oborových agregací se pohyboval kolem celkového průměru. Z početně významné skupiny činností lze za výrazně podprůměrnou označit Obchod. Důvodem je velmi rychlý růst cizinecké zaměstnanosti v tomto odvětví již před rokem 2010, kdy ve výchozím roce počet cizinců- zaměstnanců (evidovaných na ÚP) byl zcela největší, oproti jiným odvětvím několikanásobný. V podstatě minimální zvýšení zaznamenalo za sledované období 7 let Stavebnictví. V tomto případě je důvodem známá stagnace investování spojená jak s obtížemi ekonomického charakteru, tak i velmi nepříznivé situace spojené s přípravou staveb (předprojektovou i projektovou), zejména v oblasti staveb financovaných z veřejných prostředků. Právě tyto stavební akce – často infrastrukturního charakteru – poskytovaly příležitost i pracovníkům s menšími nároky na kvalifikaci.

Naopak v čele progrese růstu je jednak odvětví Ubytování, stravování a zejména bezkonkurenční nárůst se odehrál u odvětvové agregace Administrativní a podpůrné činnosti. Trojnásobné zvýšení v prvním případě je spojeno v rozhodující míře s trvalým a hlavně zrychleným nárůstem návštěvnosti Prahy v rámci cestovního ruchu i růstem spotřeby tohoto charakteru samotného pražského obyvatelstva. Pokud jde o Administrativní a podpůrné činnosti pětinašobek počtu zapojených zaměstnanců-cizinců je zcela mimořádný. Jde o agregaci s velmi různorodou skladnou činností – např. zprostředkování zaměstnání, bezpečnostní činnosti, úklidové práce, balící činnosti – tedy činnosti ve značném rozsahu s nižšími nároky na kvalifikaci a zapracování, kde se cizí příslušníci snáze uplatňují a navíc domácí zdroje pro posílení těchto činností jsou zcela minimální. Zřejmě se do datového vývoje promítají i některé důvody přiřazování konkrétních kódů pro statistické účely tak, jak je zmíněno v poznámce pod tabulkou č. 10. Výraznější nadprůměrný vývoj zaznamenala i odvětvová agregace Doprava a skladování. Zde se dotýká jak činností spojených se skladováním a distribucí zboží, tak také např. s činností taxislužby.

Význam zahraničního zdroje zaměstnanosti pro pražskou ekonomiku ukazuje již zmíněný podíl cizinců na celkovém počtu některých oborů, odvětví resp. jejich agregací. Vzhledem k dílčím rozdílům v metodice statistického zjišťování jsou pro ilustraci dále uvedeny dva grafy zachycující předmětnou problematiku. I když jde o rozdílné metodologické přístupy dané původním účelem zpracování dat vč. jejich organizačního třídění, jsou patrné shodné hlavní tendence. Ve vztahu na výše uvedené potenciálně subjektivní přístupy při přiřazování konkrétních typů ekonomických činností u jednotlivých pracovníků, je třeba i propočty podílů považovat za orientační, ale s dostatečnou vypovídací úrovní.

PODÍL CIZINCŮ – ZAMĚSTNANCŮ (EVIDOVANÝCH NA ÚP) NA CELKOVÉM POČTU ZAMĚSTNANÝCH VYBRANÝCH ODVĚTVÍ V PRAZE, ROK 2017 V % (DLE STATISTIKY PRÁCE)

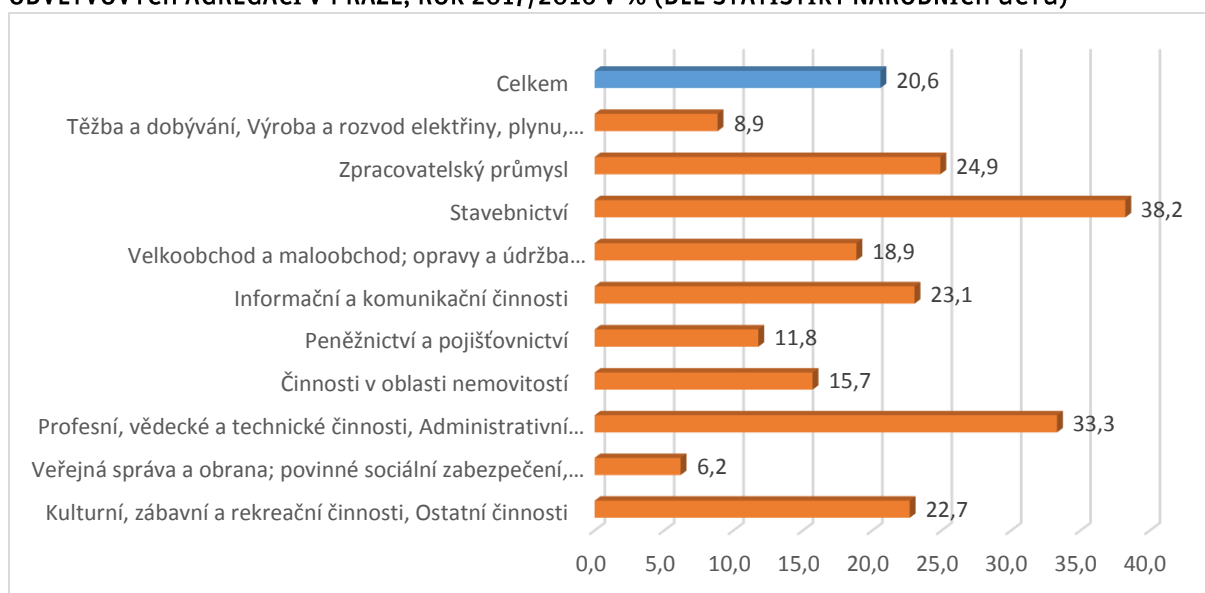

Zdroj: ČSÚ, MPSV, vlastní propočty IPR Praha

(Průměrný evidenční počet zaměstnanců podle odvětví CZ-NACE; pracovištní metoda - územní třídění je provedeno podle místa skutečného pracoviště zaměstnanců; převažující činnosti zpravodajské jednotky podle klasifikace CZ-NACE)

Do grafu 06-1 jsou zařazena odvětví, ve kterých počet zaměstnanců-cizinců překračuje 5 tisíc osob. Těsně pod touto hranicí a s vyšším podílem na celkové zaměstnanosti je odvětví Činnosti v oblasti nemovitostí (18,7 %).

PODÍL CIZINCŮ – ZAMĚSTNANCŮ (EVIDOVANÝCH NA ÚP) NA CELKOVÉ ZAMĚSTNANOSTI VYBRANÝCH ODVĚTVOVÝCH AGREGACÍ V PRAZE, ROK 2017/2016 V % (DLE STATISTIKY NÁRODNÍCH ÚČTŮ)

Zdroj: ČSÚ, MPSV, vlastní propočty IPR Praha

(Počet zaměstnanců dle (národních) regionálních účtů; odvětvové agregace podle metodiky Eurostatu)

Z obou souborů dat je patrná mimořádná, téměř existenční, závislost dvou odvětví (resp. jejich agregací), kde zastoupení cizinců překračuje 1/3 celkového počtu zaměstnanců a blíží se 40 %. Jde zejména o stavebnictví, ve kterém by s velkou pravděpodobností – při zvýšení objemu výkonů a tedy i potřebě pracovních sil – došlo k překročení této hranice. V případě agregace Administrativní a podpůrné činnosti by bližší rozbor oborů a podoborů u řady z nich zjistil i zapojení cizinců v rozsahu 50 %.

Vysokou závislost vykazují podle očekávání i odvětví Ubytování a stravování a Informační a komunikační služby, ale také významné odvětví pro pražskou ekonomiku – Zpracovatelský průmysl. V případě agregace, kam jsou zařazeny i tzv. Ostatní činnosti, jde především o osobní služby (např. Kadeřnické, kosmetické a podobné činnosti).

SHRNUTÍ

- Pracující cizinci se stali významnou a v současné době nezastupitelnou složkou zdrojů pracovních sil pro pražský trh práce. Bilančně zajišťují jeho stabilitu náhradou za klesající vnitřní – tuzemské zdroje. **Každý 4 - 5 zaměstnaný v Praze je cizinec!**
- Trvalým růstem se jejich **počet pohybuje kolem 200 tisíc osob** a Praha je bezkonkurenčně největší regionální koncentrací zaměstnaných cizinců (35 % zaměstnaných cizinců celé ČR).
- Pracovní pobyty cizinců se uskutečňují různými formami podle země původu spojených s právními a organizačními vztahy a časovými limity pracovního působení a jejich případným opakováním a prodloužením.
- Flexibilita pracovních vztahů ovlivňuje některá srovnání a statistická vyhodnocení, u některých skupin zaměstnaných cizinců absentují územně tříděné údaje. Hlavní tendence jsou z údajů však dostatečně zřetelné.
- Pracující cizinci jsou buď osoby „evidované na úřadech práce – tzv. zaměstnanci“ (statisticky sledovaní souhrnně MPSV ČR) nebo osoby „s platným živnostenským oprávněním“ (statisticky sledovaní souhrnně MPO ČR). Tempo růstu cizinců evidovaných na úřadech práce je výrazně vyšší a jejich podíl překračuje 80 %.
- Podíl cizinců mužů - zaměstnanců se postupně snižuje (v Praze značně pod 55 %) a je zřetelně nižší než průměr ČR.
- Výrazně pod průměrem je podíl mužů ze zemí býv. SSSR, zejména Rusko (37 %), Kazachstán (40 %) nebo Bělorusko (43 %). Mírně pod průměrem se pohybuje podíl mužů v případě nejpočetněji zastoupených zemí - Slovenska a Ukrajiny. Naopak jednoznačně převažující podíl mužů (více než 70 %) byl zjištěn u zemí západní Evropy (Velká Británie, Francie, Itálie) nebo USA.
- Na pražském trhu práce jsou evidovány zaměstnané osoby – státní příslušníci 180 zemí.
- Prvních 10 nejpočetněji zastoupených zemí překračuje 80 % všech zaměstnaných cizinců, což je více než 165 tisíc osob. Téměř 120 tisíc zaměstnaných cizinců, tj. 57 %, jsou osoby se státní příslušností dvou zemí – Slovenska (69 tisíc osob tj. 34 %) a Ukrajiny (49 tisíc, tj. 23 %).
- Průměrný index růstu (všech zaměstnaných cizinců v Praze) mezi roky 2010 a 2017 činí 2,0. Nejrychlejší růst v uvedeném období zaznamenaly státy – Maďarsko, Rumunsko, Kazachstán, Španělsko a Rusko.
- Z hlediska odvětvové skladby byla největší progresa růstu mezi roky 2010 a 2017 zaznamenána u odvětví Ubytování, stravování (trojnásobný růst) a bezkonkurenční nárůst byl u odvětvové agregace Administrativní a podpůrné činnosti (více než pětinasobek). Zvýšení v prvním případě je spojeno se zrychleným nárůstem návštěvnosti Prahy i růstem spotřeby samotného pražského obyvatelstva. V případě agregace Administrativní a podpůrné činnosti (např. bezpečnostní činnosti, úklidové práce, balící činnosti) – jde o činnosti, kde se cizí příslušníci snáze uplatňují a navíc domácí zdroje pro posílení těchto činností jsou zcela minimální.
- Některá odvětví resp. jednotlivé ekonomické činnosti jsou na zaměstnávání cizinců značně závislé, v řadě případů téměř existenčně. Ve stavebnictví činí podíl cizinců téměř 40 % zaměstnaných, v odvětvové skupině Administrativní a podpůrné činnosti je to více než 1/3. Vysoký podíl – cca 30 % - byl zaznamenán u odvětví Ubytování a stravování.
- **Vnitřní volné zdroje pracovních sil v ČR nepostačují bilančně ani reálně k případnému pokrytí potřeby pražského trhu práce.** A to jak v počtu, tak v potřebné profesní skladbě. Naopak nabídka pracovních míst evidovaná na úřadech práce ve všech českých krajích (mimo Ústecký) překračuje výrazně počet evidovaných uchazečů o zaměstnání. Za celou Českou republiku se toto překročení v době zpracování analýzy (31. 10. 2018) blížilo 100 tisícům pracovních míst! (V Praze to bylo téměř 45 tisíc, ve Středočeském kraji více než 20 tisíc míst!)
- Mezi zeměmi EU28 je v České republice míra nezaměstnanosti mužů i žen nadále nejnižší a ČR je již na druhé příčce s nejvyšší mírou zaměstnanosti ve věku 20–64 let, což potvrzuje omezenost volných tuzemských zdrojů.

- Vedle trvale se snižujícího absolutního počtu nezaměstnaných jejich disponibilitu nepříznivě ovlivňuje i profesní skladba, sociální postavení (matky s dětmi apod.), nízká mobilita za prací i početné skupiny osob s problematickým vztahem k zapojení do pracovního procesu.
- Cizinci se stali pro Prahu nejméně ve střednědobém horizontu nezastupitelným zdrojem pracovní síly, který je flexibilnější než tuzemská pracovní síla a přijímá některé méně atraktivní podmínky pracovního uplatnění.

Příloha

EKONOMICKÁ AKTIVITA CIZINCŮ

(metodika a právní předpisy týkající se zaměstnávání cizinců na území České republiky – zdroj: Český statistický úřad)

Údaje o zaměstnanosti cizinců na území České republiky vycházejí z evidence Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) o vydaných platných povoleních k zaměstnání cizinců, vydaných zaměstnaneckých karet, zelených karet a modrých karet cizincům, a počtu informací o nástupu do zaměstnání občanů EU/EHP a Švýcarska a cizinců z tzv. třetích zemí, kteří nepotřebují k výkonu práce povolení k zaměstnání, zaměstnaneckou kartu, ani zelenou kartu nebo modrou kartu, registrovaných krajskými pobočkami Úřadu práce a dále z evidence o cizincích s živnostenským oprávněním Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO).

1) Evidence Ministerstva práce a sociálních věcí

Zaměstnávání cizích státních příslušníků v postavení zaměstnanců.

Od 1. 5. 2004 občané EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci již nejsou z hlediska zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, považováni za cizince a v souladu s tímto zákonem mají stejné právní postavení jako občané České republiky, to znamená, že mají v ČR volný přístup na trh práce. Ke státům EU patří Belgie, Bulharsko, Česká republika, Chorvatsko, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovinsko, Slovensko, Španělsko, Švédsko, Velká Británie. Ke státům EHP vedle států EU patří Norsko, Lichtenštejnsko a Island.

Ostatní cizinci, kteří nejsou občany EU/EHP a Švýcarska ani jejich rodinnými příslušníky, mohou vykonávat práci na území ČR za podmínky, že obdrželi povolení k zaměstnání a povolení k pobytu, případně zaměstnaneckou kartu, zelenou kartu nebo modrou kartu, pokud zákon o zaměstnanosti nestanovuje jinak.

Zaměstnávání cizích státních příslušníků v postavení registrovaných podnikatelů

Za zaměstnání je považováno i plnění úkolů zajišťovaných

- společníkem, statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu nebo jiného orgánu obchodní společnosti pro obchodní společnost;
- členem družstva nebo členem statutárního nebo jiného orgánu družstva pro družstvo.

Plnění úkolů mohou tito cizinci vykonávat za předpokladu, že obdrželi povolení k zaměstnání a povolení k pobytu. Úkolem vyplývajícím z předmětu činnosti obchodní společnosti nebo družstva nejsou úkoly, které statutární nebo jiné orgány obchodní společnosti nebo družstva plní z titulu této funkce, např. obchodní vedení jednatelem, účast na řízení družstva členem představenstva družstva, činnost člena dozorčí rady atd. Úkoly statutárních orgánů blíže formuluje obchodní zákoník. Povolení k zaměstnání lze vydat i cizinci, který je držitelem povolení k dlouhodobému pobytu za účelem podnikání a vedle tohoto podnikání chce vykonávat zaměstnání v pracovněprávním vztahu v souladu se zákoníkem práce.

Platná povolení k zaměstnání cizinců.

Informace o vydaných platných povoleních k zaměstnání cizinců, obsažené v této kapitole, se vztahují výhradně k osobám s přechodným pobytem na krátkodobá víza do 90 dnů pobytu a k osobám s dlouhodobým pobytem nad 90 dnů. Níže uvedené podmínky zaměstnávání cizinců v ČR se vztahují k legislativě platné k 31. 12. 2015.

Povolení k zaměstnání může krajská pobočka Úřadu práce cizinci vydat na pracovní místo, které je hlášeno zaměstnavatelem jako volné, které nelze s ohledem na požadovanou kvalifikaci nebo nedostatek volných pracovních sil obsadit jinak. Zaměstnavatel současně krajské pobočce Úřadu práce oznámí charakteristiku pracovního místa, to je určení druhu práce a místa výkonu práce, předpoklady a požadavky stanovené pro zastávání pracovního místa, základní informace o pracovních a mzdových podmínkách včetně předpokládané doby výkonu práce.

Povolení k zaměstnání s ohledem na situaci na trhu práce vydává krajská pobočka Úřadu práce cizinci, který chce být zaměstnán na území ČR. Jde o:

- a) sezónní práce na dobu šesti měsíců v kalendářním roce, pokud mezi jednotlivými zaměstnáními uplyne doba nejméně šesti měsíců;
- b) plnění úkolů vyplývajících z předmětu činnosti právnické osoby zajišťovaných společníkem, statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu nebo jiného orgánu obchodní společnosti pro obchodní společnost nebo členem družstva nebo členem statutárního nebo jiného orgánu družstva pro družstvo;
- c) držitele povolení k dlouhodobému pobytu za účelem podnikání;
- d) krátkodobé zaměstnání do tří měsíců.

Povolení k zaměstnání bez ohledu na situaci na trhu práce se vydává cizinci

- a) který je vyslán na území ČR zahraničním zaměstnavatelem na základě smlouvy uzavřené s tuzemskou právnickou nebo fyzickou osobou k plnění úkolů z této smlouvy vyplývajících;
- b) který bude zaměstnán na časově vymezené období za účelem zvyšování svých dovedností a kvalifikace ve zvoleném zaměstnání (stáž), avšak na dobu nejdéle šesti měsíců. Toto období může být prodlouženo, nejdéle však na dobu potřebnou pro získání odborné kvalifikace podle předpisů platných v České republice;
- c) do 26 let věku zaměstnaného příležitostnými a časově omezenými pracemi v rámci výměn mezi školami nebo v rámci programů pro mládež, jichž se Česká republika účastní;
- d) o němž to stanoví vyhlášená mezinárodní smlouva, k jejíž ratifikaci dal Parlament ČR souhlas a již je Česká republika vázána;
- e) kterému bylo uděleno vízum za účelem strpění pobytu podle pobytového zákona nebo mu za stejným účelem bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu;
- f) který je žadatelem o udělení mezinárodní ochrany nebo kterému bylo uděleno vízum k pobytu nad 90 dní za účelem strpění pobytu podle zákona o azylu, nejdříve však po uplynutí 6 měsíců ode dne poskytnutí údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany.

Údaje o vydaných povoleních k zaměstnání vycházejí z evidence jednotlivých krajských poboček Úřadu práce, které v souladu se zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, rozhodují v rámci správního řízení o vydání nebo odnětí povolení k zaměstnání.

Povolení k zaměstnání, zaměstnanecká karta, modrá karta nebo zelená karta se nevyžaduje u cizince, který:

- a) obdržel azyl na území ČR nebo mu byla udělena doplňková ochrana;
- b) má povolení k trvalému pobytu na území ČR;
- c) je rodinným příslušníkem člena diplomatické mise, konzulárního úřadu nebo rodinným příslušníkem zaměstnance mezinárodní vládní organizace se sídlem na území ČR, pokud je mezinárodní smlouvou sjednanou jménem vlády ČR zaručena vzájemnost;
- d) je:
 - výkonným umělcem,
 - pedagogickým pracovníkem,
 - akademickým pracovníkem vysoké školy,
 - vědeckým, výzkumným nebo vývojovým pracovníkem, který je účastníkem vědeckého setkání, žákem nebo studentem do 26 let věku,
 - sportovcem,
 - osobou, která v ČR zajišťuje dodávky zboží nebo služeb nebo toto zboží dodává
 - nebo osobou, která provádí montáž na základě obchodní smlouvy, případně provádí záruční a opravářské práce, a jejíž pobyt na území ČR nepřesáhne sedm po sobě jdoucích kalendářních dnů nebo celkem 30 dnů v kalendářním roce;
- e) je zaměstnán na území ČR podle mezinárodní smlouvy, k jejíž ratifikaci dal Parlament ČR souhlas a již je ČR vázána;
- f) je členem záchranné jednotky a poskytuje pomoc na základě mezistátní dohody o vzájemné pomoci při odstraňování následků havárií a živelných pohrom a v případě humanitární pomoci;

g) je zaměstnán v mezinárodní dopravě, pokud je k výkonu práce na území ČR vyslán svým zahraničním zaměstnavatelem;

h) je akreditován v oblasti sdělovacích prostředků;

i) je vojenským nebo civilním personálem ozbrojených sil vysílajícího státu podle zvláštního zákona;

j) se na území České republiky soustavně připravuje na budoucí povolání;

k) je vyslán na území České republiky v rámci poskytovaných služeb zaměstnavatelem usazeným v jiném členském státu Evropské unie;

l) pobývá na území České republiky na základě povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny, jde-li o společné soužití rodiny s cizincem podle písmene a) nebo b) nebo s cizincem, který na území České republiky pobývá na základě platného povolení k dlouhodobému pobytu;

m) pobývá na území České republiky na základě povolení k dlouhodobému pobytu rezidenta jiného členského státu Evropské unie;

n) vykonává v České republice soustavnou vzdělávací nebo vědeckou činnost jako pedagogický pracovník nebo akademický pracovník vysoké školy nebo vědecký, výzkumný nebo vývojový pracovník ve veřejné výzkumné instituci nebo jiné výzkumné organizaci podle zvláštního předpisu;

o) získal střední nebo vyšší odborné vzdělání nebo vyšší odborné vzdělání na konzervatoři podle školského zákona nebo vysokoškolské vzdělání podle zákona o vysokých školách;

p) pobývá na území České republiky na základě povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky;

r) je duchovním církve registrované v České republice nebo náboženské společnosti registrované v České republice;

s) je vyslán na území České republiky svým zahraničním zaměstnavatelem na základě smlouvy s českou právnickou nebo fyzickou osobou, výlučně za účelem zvyšování dovedností a kvalifikace tohoto cizince potřebných k výkonu práce u tohoto zahraničního zaměstnavatele mimo území České republiky. O tom, kdy může být cizinec do České republiky vyslán, rozhodne Vláda ČR. Celková doba pobytu cizince nesmí přesáhnout 6 měsíců.

V případě zaměstnání cizince podle bodu a) až e) a bodu j) až s) je však zaměstnavatel nebo právnická nebo fyzická osoba, ke které byl cizinec svým zaměstnavatelem vyslán na základě smlouvy k výkonu práce, povinen písemně informovat o této skutečnosti příslušnou krajskou pobočku Úřadu práce nejpozději v den nástupu tohoto cizince k výkonu práce.

Povolení k zaměstnání nelze vydat cizinci, který:

- v České republice požádal o udělení mezinárodní ochrany, a to po dobu 6 měsíců ode dne poskytnutí údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany nebo
- nesplňuje některou z podmínek stanovených zákonem o zaměstnanosti pro vydání povolení k zaměstnání.

Zaměstnanecké karty

S účinností od 24. 6. 2014 byla v souvislosti s transpozicí Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/98/EU zavedena zaměstnanecká karta, která má tzv. duální charakter, tzn., že se jedná současně o povolení k zaměstnání i o povolení k pobytu.

Zaměstnaneckou kartu vydává Ministerstvo vnitra na konkrétní volné pracovní místo, které je vedené Ministerstvem práce a sociálních věcí v centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnaneckých karet.

Volným pracovním místem obsaditelným v režimu zaměstnanecká karta se rozumí pracovní místo, které nebylo obsazeno do 30 dnů od jeho oznámení krajské pobočce Úřadu práce, s výjimkou pracovních míst úředníků územních samosprávních celků a pracovních míst zaměstnanců, kteří ve správních úřadech vykonávají státní správu.

Pracovní smlouva nebo dohoda o pracovní činnosti musí obsahovat mimo náležitosti stanovené zákoníkem práce ustanovení, ze kterého vyplývá, že bez ohledu na rozsah práce měsíční mzda, plat nebo odměna cizince nebude nižší než základní sazba měsíční minimální mzdy. Týdenní pracovní doba v každém základním pracovněprávním vztahu musí činit nejméně 15 hodin. Podmínka prokázat odbornou způsobilost pro výkon požadovaného zaměstnání vyplývá z charakteru zaměstnání.

Žádost o vydání zaměstnanecké karty se podává na zastupitelském úřadu ČR v zahraničí. V průběhu pobytu na území na vízum k pobytu nad 90 dnů nebo na povolení k dlouhodobému pobytu vydané za jiným účelem může cizinec žádost o vydání zaměstnanecké karty podat Ministerstvu vnitra. Změna zaměstnavatele nebo pracovního zařazení držitele zaměstnanecké karty anebo zaměstnání cizince na další pracovní pozici nebo u dalšího zaměstnavatele podléhá předchozímu souhlasu Ministerstva vnitra.

Zelené karty

Od 1. 1. 2009 byl na území České republiky zaveden nový typ povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání ve zvláštních případech, tzv. zelené karty. Jednalo se o doklad duálního charakteru, kdy cizinci je uděleno povolení k dlouhodobému pobytu i povolení k zaměstnání současně. O vydání zelené karty rozhodovalo Ministerstvo vnitra. Povolení k dlouhodobému pobytu v režimu zelená karta bylo vydáváno v kategoriích:

„A“ – pro vysokoškolsky kvalifikované pracovníky a klíčový personál (na dobu až 3 roky s možností prodloužení vždy o tři roky);

„B“ – pro pracovníky na pracovních pozicích minimálně s požadavkem vyučen (na dobu až 2 roky s možností prodloužení vždy o tři roky);

„C“ – pro ostatní pracovníky (na dobu až 2 roky bez možnosti prodloužení).

Dne 23. 6. 2014 skončila možnost podání žádosti o zelené karty nebo podání žádosti o prodloužení platnosti zelené karty. Vydané zelené karty zůstávají v platnosti do data, které je na kartě uvedeno a pohlíží se na ně jako na zaměstnanecké karty. Před uplynutím doby platnosti zelené karty lze požádat Ministerstvo vnitra o zaměstnaneckou kartu a to ve lhůtě nejdříve 90 dnů a nejpozději 14 dnů před uplynutím doby platnosti zelené karty. V období od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2015 bylo evidováno celkem 637 vydaných zelených karet. K 31. 12. 2015 byly však platné již pouze 2.

Modré karty

Od 1. 1. 2011 byly na základě transpozice směrnice Rady 2009/50/ES do české legislativy vytvořeny podmínky pro vznik dalšího typu povolování zaměstnání a pobytu cizinců na území ČR za účelem výkonu vysoce kvalifikovaného zaměstnání, tzv. modré karty.

Volným pracovním místem obsaditelným v režimu modrá karta se rozumí pracovní místo, které nebylo obsazeno do 30 dnů od jeho oznámení krajské pobočce Úřadu práce, a pro jehož výkon se vyžaduje vysoká kvalifikace – tj. řádně ukončené vysokoškolské vzdělání nebo vyšší odborné vzdělání, pokud studium trvalo aspoň 3 roky. O vydání modré karty rozhoduje Ministerstvo vnitra.

Pracovní smlouva musí být uzavřena na dobu nejméně jednoho roku na zákonem stanovenou týdenní pracovní dobu a mimo náležitosti stanovené zákoníkem práce musí obsahovat výši sjednané hrubé měsíční nebo roční mzdy odpovídající alespoň 1,5 násobku průměrné hrubé roční mzdy vyhlášené sdělením Ministerstva práce a sociálních věcí. Změna zaměstnavatele nebo pracovního zařazení držitele modré karty podléhá během prvních dvou let pobytu na území ČR předchozímu souhlasu Ministerstva vnitra za předpokladu, že držitel modré karty bude nadále zastávat pracovní pozici vyžadující vysokou kvalifikaci, která dle zvláštního předpisu může být obsazena cizincem. Po uplynutí dvou let je držitel modré karty povinen tyto změny oznámit Ministerstvu vnitra ve lhůtě do 3 pracovních dnů. V období od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2015 bylo evidováno celkem 436 vydaných modrých karet, z nichž k 31. 12. 2015 bylo platných 224.

Druh povolení k zaměstnání

Individuální povolení - rozumí se povolení k zaměstnání, zaměstnanecká karta nebo modrá karta cizince v pracovně právním vztahu k tuzemskému zaměstnavateli. Tuzemským zaměstnavatelem se rozumí právnická nebo fyzická osoba, která má k této činnosti na území ČR oprávnění: zápis v příslušném obchodním rejstříku nebo v jiném, zákonem určeném rejstříku (např. rejstřík živnostenského úřadu, rejstřík patentových zástupců), příslušném seznamu (např. seznam auditorů, seznam daňových poradců) nebo vedení ve stanovené evidenci u příslušného orgánu ČR (např. evidence samostatně hospodářících rolníků). Za tuzemského zaměstnavatele se považuje též fyzická osoba, která nepodniká, ale pro svoji osobní potřebu zaměstnává jinou fyzickou osobu.

Kontrakt - rozumí se zaměstnávání cizince u právnické osoby nebo u fyzické osoby s bydlištěm mimo území ČR, která v ČR trvale nepodniká, ale vysílá svoje zaměstnance do ČR za účelem realizace obchodní nebo jiné smlouvy uzavřené s tuzemskou právnickou nebo fyzickou osobou.

Informační povinnost zaměstnavatele

Občané EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci nepotřebují na území ČR pro účely zaměstnání povolení k zaměstnání, zaměstnaneckou kartu nebo modrou kartu. Totéž platí i pro rodinné příslušníky občanů České republiky, kteří nejsou státními příslušníky České republiky ani jiného členského státu Evropské unie. Zaměstnavatel nebo právnická nebo fyzická osoba, ke které jsou občané EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci svým zahraničním zaměstnavatelem vysláni, je povinen nejpozději v den nástupu těchto osob k výkonu práce písemně informovat o této skutečnosti krajskou pobočku Úřadu práce příslušnou podle místa výkonu práce.

Tato informační povinnost se vztahuje i na jiné cizí státní příslušníky, kteří k výkonu svého zaměstnání na území ČR obdrželi povolení k zaměstnání, zaměstnaneckou kartu nebo modrou kartu, nebo povolení k zaměstnání nepotřebují (viz bod a) až e) a bod j) až s) výše uvedené informace „Povolení k zaměstnání, zaměstnanecká karta, modrá karta nebo zelená karta se nevyžaduje“).

O ukončení výkonu práce cizích státních příslušníků nebo ukončení jejich vyslání je zaměstnavatel povinen podat písemnou informaci příslušné krajské pobočce Úřadu práce nejpozději do 10 kalendářních dnů. Totéž platí i v případě, že cizí státní příslušník k výkonu práce nenastoupí. Oznamovací povinnost o nenastoupení cizince, kterému byla vydána zaměstnanecká karta nebo modrá karta, musí zaměstnavatel splnit nejpozději do 45 kalendářních dnů ode dne, kdy bylo vyhověno žádosti cizince o vydání zaměstnanecké karty nebo modré karty.

Evidence cizích státních příslušníků

Zaměstnavatel je povinen vést evidenci občanů EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinných příslušníků, jakož i všech cizinců, které zaměstnává nebo kteří jsou k němu vysláni k výkonu práce zahraničním zaměstnavatelem a předávat jim příslušným krajským Úřadům práce. S ohledem na změny informačních systémů v průběhu let 2012 – 2015 jsou k dispozici pouze kvalifikované odhady celkového počtu cizích státních příslušníků vykonávajících na území ČR práci v postavení zaměstnanců.

2) Evidence Ministerstva průmyslu a obchodu

Cizinci s živnostenským oprávněním

Podle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, mohou na území České republiky podnikat i cizinci stejně jako občané ČR, pokud splní náležitosti dané tímto zákonem a souvisejícími předpisy. Cizinci mohou provozovat podnikatelskou činnost podle živnostenského zákona jako fyzické osoby, ale mohou zakládat i právnické osoby (zpravidla obchodní společnosti nebo družstva podle veřejného rejstříku) nebo zřizovat na území České republiky organizační složky svého podniku v zahraničí. Živnostenský zákon za zahraniční fyzickou osobu považuje fyzickou osobu, která nemá bydliště (tj. trvalý pobyt) na území ČR. Tato osoba musí mít podle zákona č. 326/1999 Sb. na území ČR povolení pobyt, nejedná-li se o občana členského státu Evropské unie nebo státu, s nímž má Česká republika uzavřenu smlouvu, která toto omezení nepřipouští. Toto ustanovení se tedy vztahuje i na občany státu, který je vázán mezinárodní smlouvou sjednanou s Evropským společenstvím a na občany státu, který je vázán Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru.

Pro publikaci ČSÚ (Cizinci v České republice) byl zvolen termín cizinec s živnostenským oprávněním (dále jen cizinec s ŽO), přičemž v počtech podnikatelů jsou zahrnuti podnikatelé cizinci s uděleným vízem k pobytu nad 90 dnů nebo povolením k dlouhodobému pobytu, podnikatelé cizinci s trvalým pobytem, rodinní příslušníci rezidentů s dlouhodobým pobytem, osoby, jimž byl udělen azyl nebo doplňková ochrana (dále jen azylanti), občané členských států Evropské unie a občané Švýcarska, Norska, Islandu a Lichtenštejnska, a jejich rodinní příslušníci.

Počet podnikatelů - cizinců s ŽO - se rok od roku postupně zvyšoval. V roce 1998 došlo k prvnímu poklesu počtu těchto podnikatelů, a to v návaznosti na novelu živnostenského zákona, která vyšla ve Sbírce zákonů pod č. 286 v roce 1995. Tento předpis stanovil přísnější povinnosti podnikatelům předkládat zákonem stanovené doklady. K druhému poklesu počtu podnikatelů došlo po roce 2001 v důsledku přijetí rozsáhlé novely živnostenského zákona, která vyšla ve Sbírce zákonů pod č. 356 v roce 1999. Ve stejné době zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, se zpřísnily i podmínky pro získání dlouhodobého víza za účelem podnikání. Živnostenské úřady podnikatelům - cizincům, kteří nepředložili povinné doklady o pobytu, zrušily jejich živnostenské oprávnění. Toto se odrazilo v poklesu počtu podnikatelů - cizinců již v roce 1998 a následně v roce 2002. Od roku 2003 se však již reálně projevil relativně vysoký nárůst počtu těchto osob.

K 1. 5. 2004 vstoupila v platnost tzv. euronovela živnostenského zákona, která vyšla ve Sbírce zákonů pod č. 167 v roce 2004. Tímto předpisem došlo mj. ke zrovnoprávnění postavení občanů EU a českých občanů. K 1. 7. 2008 vstoupila v platnost novela živnostenského zákona, která vyšla ve Sbírce zákonů pod č. 130 v roce 2008. Tato novela zavádí jedinou volnou živnost, a to s předmětem podnikání „Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“ s 80 obory činnosti namísto dosavadních 125 volných živností. Důsledkem byl pokles počtu vydaných živnostenských oprávnění.

Zahraničním fyzickým osobám s povinností mít povolení k pobytu nad 90 dnů vznikalo do 31. 12. 2010 živnostenské oprávnění až zápisem do obchodního rejstříku, zatímco ostatním cizincům podnikajícím podle živnostenského zákona (občanům EU, občanům států Dohody o EHP, cizincům s trvalým pobytem, rodinným příslušníkům rezidentů s dlouhodobým pobytem a azylantům) vznikalo živnostenské oprávnění dnem ohlášení, resp. u koncesovaných živností dnem nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese. Po nabytí účinnosti zákona č. 427/2010 Sb. dne 1. 1. 2011 již právo provozovat živnost vzniká cizinci, který je povinen mít povolený pobyt, dnem ohlášení živnosti obecnímu živnostenskému úřadu nebo dnem nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese, pokud cizinec při ohlášení živnosti (při podání žádosti o udělení koncese) splňuje všechny podmínky provozování živnosti včetně povoleného pobytu. V případě, že cizinec obdržel od živnostenského úřadu pro účely řízení o povolení k pobytu výpis, živnostenské oprávnění mu vzniká dnem doložení dokladu prokazujícího udělení dlouhodobého víza nebo povolení k dlouhodobému pobytu živnostenskému úřadu, pokud byl doklad o povolení k pobytu doložen do 3 pracovních dnů ode dne ohlášení místa pobytu cizince na území České republiky, u kterého byla živnost ohlášena, resp. u kterého byla podána žádost o koncesi, zároveň však nejpozději ve lhůtě 6 měsíců ode dne doručení výpisu.

Dne 1. 7. 2012 byl spuštěn systém základních registrů upravený zákonem č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů. V souvislosti s propojováním živnostenského rejstříku s tímto systémem byly prováděny aktualizace dat vedených v živnostenském rejstříku (např. osob s ukončeným pobytem na území České republiky, odstraňování historicky vzniklých duplicít IČ osob a ukončení platnosti živnostenských oprávnění zemřelých osob), což se promítlo i do počtu osob vedených v živnostenském rejstříku. Tento pokles počtu cizinců trval i v roce 2014. Rok 2015 již opět zaznamenal mírný nárůst.

3) Celková zaměstnanost cizinců

Celkovou zaměstnaností cizinců se v kapitole rozumí součet platných povolení k zaměstnání, zaměstnaneckých karet a modrých karet cizinců, počtu cizinců evidovaných krajskými pobočkami Úřadu práce a počtu cizinců s živnostenským oprávněním.

Nelegální zaměstnávání

Kontrolní činnost v oblasti dodržování ustanovení zákona o zaměstnanosti vykonávají Státní úřad inspekce práce (dále jen „SUIP“) a Oblastní inspektoráty práce (dále jen „OIP“), v jejichž pravomoci je též vedení správního řízení o uložení pokut za zjištěné přestupky a správní delikty.

Cizinci na pražském trhu práce

10/2018

Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy

Sekce strategií a politik

Vyšehradská 57, 128 00, Praha 2

AUTOR

Ing. Jiří Mejstřík/ mejstrik@ipr.praha.eu, 236 005 676

GRAFICKÝ NÁVRH TITULNÍ STRANY

první vydání / 25 stran

© Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2018-10

Všechna práva vyhrazena

Elektronická verze dokumentu je dostupná na

www.iprpraha.cz/ssp/analzy/